

Motion till riksdagen 2025/26:3896

av Mikael Damberg m.fl. (S)

med anledning av skr. 2025/26:89 Riksrevisionens rapport om arbetsrättsliga villkor i offentlig upphandling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska vara tydliga i regleringsbrev till fler upphandlande myndigheter om att man ska säkerställa skäligen arbetsrättsliga villkor i offentligt upphandlade verksamheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta för att upphandlande myndigheter får nödvändigt stöd i fråga om arbetsrättsliga villkor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att arbetet med arbetsrättsliga villkor följs upp i högre utsträckning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Politiken har ett särskilt ansvar för att säkerställa att verksamhet som finansieras av skattemedel aktivt bidrar till att uppnå samhällspolitiska mål. Den offentliga upphandlingen i Sverige omsluter årligen ca 900 miljarder kronor, vilket innebär att offentliga upphandlande aktörer har ett avgörande ansvar för att lagstiftningen om arbetsrättsliga villkor efterlevs.

Den socialdemokratiska regeringen genomförde 2017 förändringar i upphandlingslagen som får de ca 3 800 upphandlande myndigheterna att ställa och följa upp krav kopplat till arbetsrättsliga villkor. Det var ett viktigt första steg för att garantera att offentlig upphandling bidrar till bra arbetsförhållanden. Samtidigt kan vi se att det finns mycket kvar att önska när det gäller arbetsrättsliga villkor och krav i offentlig upphandling, vilket Riksrevisionens granskning belyser.

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionens granskning visar att arbetet med att ställa arbetsrättsliga krav i offentliga upphandlingar inte fungerar effektivt. Den lagändring som genomfördes 2017 har inte fått genomslag i praktiken och mer måste göras från politiken för att garantera skäliga arbetsförhållanden.

Riksrevisionen konstaterar i sin skrivelse att statliga myndigheter inte säkerställer att offentliga upphandlingar ställer nödvändiga krav på skäliga arbetsvillkor. Endast en tredjedel av de upphandlingar Riksrevisionen granskat innehåller sådana krav. Vidare skriver Riksrevisionen att myndigheter ofta gör tvivelaktiga tolkningar av lagstiftningen och använder allmänna skrivningar i stället för att specificera villkor.

Riksrevisionen skriver också om att myndigheterna behöver mer stöd för att följa lagstiftningen och lyfter Upphandlingsmyndighetens roll för att stötta myndigheterna. Vidare konstaterar Riksrevisionen att uppföljningen av upphandlingarna brister, både från myndigheternas sida och i att regeringen inte krävt återrapportering sedan 2018.

Mer arbete behövs

För oss socialdemokrater är det självklart: det ska vara bra arbetsvillkor på svenska arbetsplatser och offentlig upphandling ska bidra till det. Vi vill att villkor enligt kollektivavtal ska gälla i offentlig upphandling och vi vill förändra EU-rätten så att krav på kollektivavtal kan ställas i offentlig upphandling.

För att göra det svårare att fuska vill vi öka tillsynen av riskbranscher och förstärka det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet. Företag som fuskar ska kunna svartlistas.

Mot bakgrund av Riksrevisionens granskning måste regeringen agera och lösa de frågor som i dag inte fungerar. För att komma åt det faktum att alltför få upphandlande myndigheter i dag ställer arbetsrättsliga krav måste regeringen vara tydliga i regleringsbrev till myndigheter som bedriver omfattande offentlig upphandling att man ska säkerställa skäliga arbetsvillkor för anställda i offentligt upphandlade verksamheter. Regeringen måste också arbeta för att upphandlande myndigheter får nödvändigt stöd rörande arbetsrättsliga villkor. Vidare måste regeringen säkerställa att arbetet med arbetsrättsliga villkor följs upp i högre utsträckning, både på myndighetsnivå och av regeringen.

Mikael Damberg (S)

Gunilla Carlsson (S)

Ingela Nylund Watz (S)

Peder Björk (S)

Joakim Sandell (S)

Eva Lindh (S)

Patrik Lundqvist (S)